

KS. MAREK T. ZAHAJKIEWICZ

**MUZEA KOŚCIELNE W KRĘGU ZAINTERESOWAŃ
BADACZY PRZESZŁOŚCI KOŚCIOŁA
I WYNIKAJĄCA Z TEGO, M.IN. KONIECZNOŚĆ
DOBREGO OPACOWANIA ZBIORÓW TYCH INSTYTUCJI**

W podręcznikach poświęconych metodologii historii, do jednych z pierwszych, a zarazem fundamentalnych, rozważanych w nich zagadnień, zaliczyć należy: a) przedmiot nauki historycznej, a później b) problem źródła historycznego, będącego podstawą do odtworzenia dziejów. Na temat przedmiotu nauki historycznej napisał prof. Benon Miśkiewicz w podręczniku przeznaczonym dla studentów w ten sposób: „Najogólniej możemy powiedzieć, że przedmiotem nauki historycznej jest przeszłość związana z działalnością człowieka, która minęła bezpowrotnie, ale niecałkowicie. Zachowały się po niej bowiem określone pozostałości, takie jak różne przedmioty, budowle, teksty pisane, język, obrzędy oraz tradycje, które są podstawą do jej rekonstruowania”¹. Jednak w tym miejscu musimy uczynić dość istotną uwagę, jeżeli naturalnie mamy na względzie historię Kościoła. Pisanie bowiem o przeszłości Kościoła zawiera pewną specyfikę. Na zagadnienie to zwraca się uwagę, między innymi w klasycznych podręcznikach do historii Kościoła. Tak postąpiono, np. w jednym z ostatnich obszernych opracowań podręcznikowych. Znany jest on również w Polsce dzięki przetłumaczeniu na nasz język, a wydano go pod redakcją wybitnych historyków pt. *Historia Kościoła*². Wprowadzenie do podręcznika napisał wybitny profesor uczelni katolickiej w Louvain la Neuve, Roger Aubert. Zaznaczył on wyraźnie, że jest jedna historia Kościoła, ponieważ nie ma dwóch prawd: jednej – naukowej, a drugiej – religijnej. Jednak jest pewna specyfika historii Kościoła. Staramy się za pomocą metod ściśle naukowych, podobnie jak wszelkie inne dyscypliny historyczne, odtworzyć obiektywnie przeszłość Kościoła. Z drugiej strony historia Kościoła ma ukazać „Boży punkt widzenia na istotną naturę Kościoła i jego rolę w tajemnicy zbawienia ludzkości”³.

¹ B. Miśkiewicz, *Wstęp do badań historycznych*, Warszawa 1973, s. 89.

² Pod red. L. J. Rogier, R. Aubert, M. D. Knowles, t. 1-5, Warszawa 1984-1985.

³ Tamże, t. 1, s. 5 (Wprowadzenie).

Nie będziemy już wnikać w dalsze szczegółowe rozważania na temat uprawiania historii Kościoła. Jednak zwracamy uwagę, że takie traktowanie historii Kościoła nie oznacza ignorowania metod powszechnie stosowanych w historii powszechnej. Odtwarzając bowiem przeszłość musimy zawsze sięgnąć do źródeł. Te ostatnie są podstawą do poznania dziejów. W. Moszczeńska w rozważaniach z zakresu metodologii historii stwierdza: „Źródłem historycznym może być wszystko cokolwiek się zachowało z przeszłości, a więc może dostarczyć przesłanek do wnioskowania o tej przeszłości. Zdobycie tych przesłanek jest celem, dla którego historycy podejmują trud gromadzenia i opracowywania źródeł. Aby ten cel osiągnąć trzeba ze źródeł wydobyć wiadomości o faktach historycznych”⁴. Dalej przeprowadza klasyfikację źródeł i między innymi powiada: „Rzeźby, płaskorzeźby, malowidła egipskie, etruskie czy rzymskie, służą informacjami nie tylko o sztuce tych ludów, lecz również o ubiorach, technice wojennej, narzędziach pracy, nawet o typie fizycznym itp.”⁵. Z tego jasno wynika, że muzea znajdują się również w kręgu zainteresowań historyków. Nie można bowiem ograniczyć się jedynie do źródeł pisanych. Na skutek tego badacz przeszłości Kościoła powinien zainteresować się muzeami kościelnymi, zawierającymi źródła z zakresu życia religijnego, sakralnego itd. Innymi słowy muzea kościelne dostarczą badaczowi źródeł do dziejów Kościoła.

Pomijam w tej wypowiedzi zainteresowania muzeami, np. przez historyków sztuki, bo w tym wypadku jest to całkiem oczywiste. Wspomnijmy również o roli edukacyjnej, wystawienniczej itd. tych szacownych instytucji muzealnych.

Z tych zainteresowań muzeami przez badaczy, mówiąc ogólnie przeszłości, wynika między innymi konieczność dobrego i systematycznego opracowania tych zbiorów. W związku z tym Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy KUL od szeregu już lat stara się zwracać uwagę na te i podobne zagadnienia, związane z wszelkiego rodzaju zbiorami kościelnymi (archiwa, biblioteki i muzea kościelne). Czyni to poprzez organizowanie sympozjów specjalistycznych. Mówiąc o opracowaniu zbiorów w muzeach kościelnych w Polsce, zwraca się uwagę również na ich komputeryzację. To ostatnie umożliwi przeprowadzanie prac badawczych w szerokim zakresie. Zagadnieniom tym poświęcone było spotkanie w Lublinie odbyte 26 września 1996 r. W sympozjum wzięło udział ok. 30 osób.

Temat spotkania był następujący: **Opracowywanie zbiorów w muzeach kościelnych w Polsce**, a plan tworzyli:

Ks. prof. dr hab. Marek T. Zahajkiewicz (Lublin) – Otwarcie sesji.

⁴ W. Moszczeńska, *Metodologii historii zarys krytyczny*, Warszawa 1968, s. 69-70.

⁵ Tamże, s. 80.

Ks. prof. dr hab. Ryszard Knapiński (Lublin) – *Tradycyjne i nowe metody opracowywania zbiorów w muzeach kościelnych. Wprowadzenie.*

Mgr Beata Skrzydlewska (Lublin) – *Ochrona zabytków sztuki na podstawie dokumentów kościelnych*

S. Janina Bosko RM (Olsztyn) – *Dokumentacja zabytków na przykładzie archidiecezji warmińskiej.*

Mgr Ojcumiła Sieradzka, dr Jerzy Petrus (Kraków) – *Tradycyjne i elektroniczne metody inwentaryzacji zbiorów artystycznych na Zamku Królewskim na Wawelu.*

Dr Sławomir Skibiński (Toruń) – *Nowe multimedialne techniki dokumentacji konserwatorskiej zabytków**.

Bartosz Otmianowski (Warszawa) – *Prezentacja platformy programistycznej 4th Dimension w odniesieniu do potrzeb muzeów.*

---

* Referat z powodu trudności technicznych ukaże się w tomie 68 „Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych” pt. *Metody komputerowych badań i dokumentacji konserwatorskiej zabytków.*